

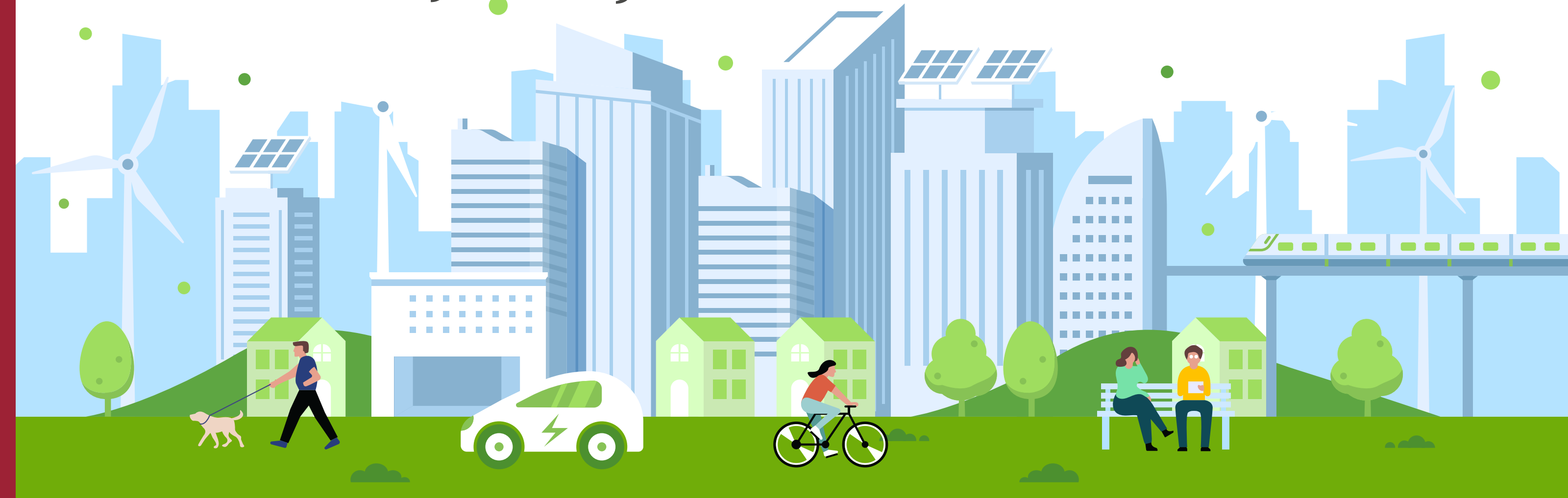
Hergüner

Quarterly

www.herguner.av.tr

Q3 2024

Enerji, Altyapı ve Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY)

Editörden

Enerji, Altyapı ve Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY) quarterly yayınıımızı, sizlere ulaştırmaktan memnuniyet duyuyoruz. Günümüzde, iş dünyasının sürdürülebilirlik, enerji ve altyapı konularındaki hızlı değişimden önemli ölçüde etkilendiği gerçeğinden yola çıkarak, yerelde ve dünyadaki önemli konuları bu yayınlarımızda ele alacağız.

İlk sayımızda, Zeynep Tor ve Zeynep Yerebasmaz, ÇSY'lerin temellerini ve gelecekteki olası gelişmeleri inceledikleri makaleleri, Zaman Özer, Avrupa Birliği ve Türkiye'deki sürdürülebilirlik raporlamalarına dair gelişmeleri ve şirketler üzerine yansımalarını irdelediği makale ve Destina Bilimli ise, Türkiye ve AB yeşil mutabakatlarına dair makaleleri ile katkıda bulundular. Yine Türkay Avanaş da emisyon ticaretini ve yenilikleri bizlere aktarırken, İrem Uzunal ise elektrikli araçlara dair güncel hukuki gelişmeleri anlattığı makaleleri ile bu sayımızda yer alıyorlar.

Yayınımızı takip ettiğiniz için sizlere teşekkür eder, keyifli okumalar dileriz.

HERGÜNER BİLGEN ÜÇER

İçerik

A

**ÇSY Serüveni:
Bugüne
Nasıl Ulaştık
Ve Bundan
Sonra Neler
Bekliyoruz?**

SAYFA/4

B

**Avrupa Birliği Ve
Türkiye’de Kurumsal
Sürdürülebilirlik
Raporlamasına
İlişkin Yasal
Düzenlemeler**

SAYFA/8

C

**Türkiye Ve Avrupa
Birliği’nin Yeşil
Dönüşümü:
Avrupa Yeşil
Mutabakatı Ve Türkiye
Yeşil Mutabakat
Eylem Planı**

SAYFA/17

D

**Türkiye Emisyon Ticareti
Sistemi Kuruyor**

SAYFA/23

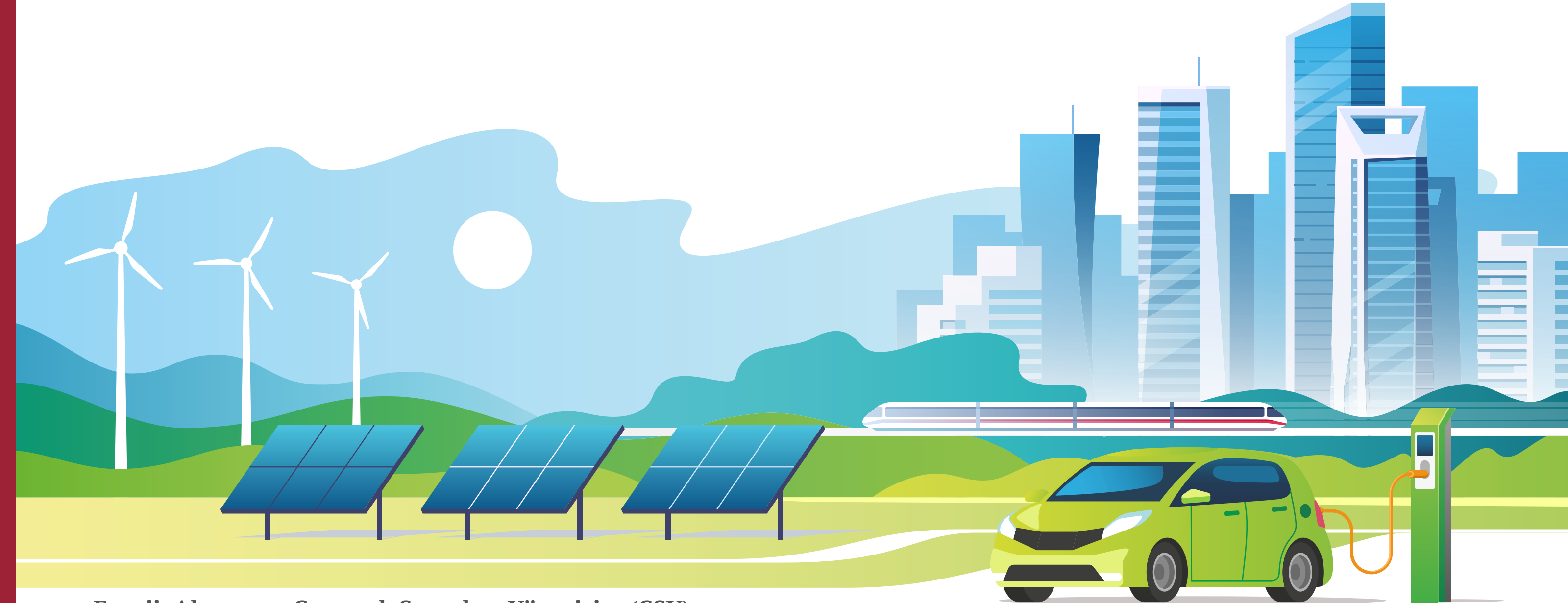
E

**Elektrikli Araç Şarj
İstasyonlarına İlişkin
Yönetmelikler:
Karşılaştırmalı Bir Analiz**

SAYFA/27

A ÇSY Serüveni: Bugüne Nasıl Ulaştık Ve Bundan Sonra Neler Bekliyoruz?

Giriş

Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (“ÇSY”) yönetim modelinin önemi, kapsamlı bir sürdürülebilirlik yaklaşımını ve işletmelerin toplum üzerindeki etkisinin önemini vurgulayan modern iş ve yatırım uygulamalarıyla olan ilişkisi nedeniyle giderek artmaktadır. ÇSY, Enron ve Worldcom skandallarının ardından 2000’li yılların başında kurumsal yönetim konusunda artan farkındalıkları takiben ortaya çıkmıştır. Kurumsal yönetimin esasen amacı şirket kârlılığını en üst düzeye çıkarırken hissedarların ve alacaklıların haklarını gözetmek olsa da, ÇSY’nin odağı çalışanlar, müşteriler, alt yükleniciler, tedarikçiler ve daha fazlasını içeren daha büyük bir kitleyi kapsayacak şekilde genişlemiş ve bir yandan da çevresel konuları içine almıştır. Kurumsal sosyal sorumluluk ve sürdürülebilir kalkınma gibi kavramlar da ÇSY’nin gelişmesiyle birlikte temel hedefler haline gelmiştir.

ÇSY’nin gelişiminde Birleşmiş Milletler’in “[Global Compact](#)” (Küresel İşbirliği Sözleşmesi) girişimi, işletmeleri gönüllülük esasına dayalı sürdürülebilir uygulamaları benimsemeye teşvik ederek kurumsal bir ÇSY çerçevesi oluşturma sürecini başlatması bakımından önemli bir

dönüm noktası olmuştur. “Küresel İlkeler Sözleşmesi”, şirketlerin tüm paydaşlarını (salt hissedarlarını değil) daha geniş bir bağlamda değerlendiren ve bu paydaşları ve tüm toplumu etkileyen çevresel hususları bütünleştiren bir yönetim anlayışını benimsemelerini amaçlamıştır. “ÇSY” kavramı, unsurlarının finansal açıdan öneminin altını çizen 2004 tarihli Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi raporu “Who Cares Wins” ile resmiyet kazanmıştır.

Geçtiğimiz yirmi yıl içinde ÇSY, giderek artan mevzuat gereklilikleri, yatırımcıların duyarlı yatırım talepleri ve ÇSY bütünleşmesinin finansal performansı artırabileceğine dair artan veriler ışığında hızla gelişmiştir. İklim değişikliği, sosyal adaletsizlik ve kurumsal yönetim skandalları gibi artan küresel zorluklar, şirketlerin ve yatırımcıların risk, fırsat ve uzun vadeli uygulanabilirliği değerlendirdiği önemli bir bakış açısı olarak ÇSY’yi daha da güçlendirmiştir. Günümüzde, ÇSY hususları kurumsal stratejilere, karar alma prosedürlerine ve düzenleyici çerçevelere dâhil edilmekte ve genel olarak sürdürülebilir ve katılımcı bir büyümenin sağlanmasına yönelik kapsamlı bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

ÇSY'nin Temel Bileşenleri

ÇSY üç temel bileşenden oluşmaktadır. Bunlardan iyi yönetim belki de en bilindik olanıdır. İyi yönetimi ifade eden “Y” harfi aslında ÇSY ile ilgili tartışmaların da çıkış noktası olmuştur. İyi yönetim dört temel prensip olan şeffaflık, adillik, sorumluluk ve hesap verebilirlik ile yakından ilişkilidir. Buna karşın, ÇSY kavramı ortaya çıkana kadar kurumsal yönetim modeli, özellikle sorumluluk/hesap verebilirlik açısından daha içe dönük bir yaklaşım göstermiştir. Ancak, ÇSY ilkelerinin uygulamaya geçirilmesinden sonra şirketler artık daha dışa dönük bir bakış açısına sahip olmalıdır.

ÇSY'nin ikinci bileşeni ise sosyal unsuru ifade eden “S” harfidir. Bu bileşen, aralarında en önemli grubun çalışanlar olduğu daha geniş bir paydaş kitlesinin sosyal haklarını ve refahını hedeflemektedir. Birleşmiş Milletler'in İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri, ÇSY'nin sosyal boyutunun geliştirilmesinde etkili bir mihenk taşı olmuştur. Söz konusu ilkeler; şirketler ve çalışanlar arasındaki ilişkiyi insan hakları perspektifinden şekillendirmeye odaklanmış ve işletmelerin nasıl insan haklarına saygı gösterebileceğini ortaya koymuştur. Sosyal faktör, bir şirketin çalışanları, tedarikçileri, müşterileri ve topluluklarıyla olan ilişkileri bağlamında devreye girmekte ve işgücü uygulamaları,

insan hakları ve kurumsal sosyal sorumluluk gibi hususların değerlendirilmesini kapsamaktadır. Şirketlerin ve şirket yöneticilerinin bu açıdan sorumluluğu, daha geniş paydaş gruplarına karşı davranışlarının insan haklarına uygun olup olmadığına bağlı olacaktır. Dolayısıyla, şirketlerin ve yöneticilerin, üst düzey liderlik, denetimler, iç kontroller ve paydaş hakları da dâhil olmak üzere şirketlerini yöneten iç sistemlere ve kontrollere odaklanmaları gerekmektedir.

Ve nihayet, son bileşen olan “E” çevreyi temsil etmektedir. Amacı, şirketlere çevresel zararı önleme ve ekolojik dengeyi koruma konusunda rehberlik etmektir. Çevre bileşeni, şirketlerin enerji kullanımı, atık, kirlilik ve kaynak koruma çabaları da dahil olmak üzere ekolojik ayak izlerini nasıl yönettiklerine dikkat etmelerini gerektirmektedir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği (AB)'nin dönüştürücü metni Yeşil Mutabakat, ÇSY'nin çevresel yönlerinin yakın geleceğini şekillendiren bir adım olarak öne çıkmaktadır. Bu düzenlemede, kurumsal faaliyetlerin üretim ve hizmet sunumundan kaynaklanan karbon ayak izinin nasıl sıfırlanacağı özetlenmektedir. İlk etapta, belgenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2030 yılına kadar karbon emisyonlarında %55'lik bir azalma hedeflenirken, nihai hedef 2050 yılına kadar tamamen karbon nötrlüğüne

ulaşmak olarak belirlenmiştir. AB bu girişimi bir dizi direktif ile destekleyerek raporlama mekanizmalarını kolaylaştırmış ve kaydedilen ilerlemeyi yakından takip etmiştir. AB, sadece kendi sınırları içinde iklim değişikliğini azaltmayı değil, aynı zamanda, karbon ayak izi mekanizması gibi mekanizmalar aracılığıyla üye ülke sınırlarının ötesinde de bir etki yaratmayı hedeflemektedir. Bu sistem, AB'nin diğer ülkelerle ticaretini kapsamakta, ve iç pazar için de bir emisyon ticaret sistemini içermektedir. Avrupa Birliği karbon ayak izi önlemlerini, Ocak 2023'te yürürlüğe giren ve şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarını hazırlamalarını gerektiren bir kurumsal yönetim raporlama direktifi ile desteklemiştir.

Şirketler ve yatırımcılar, ÇSY ölçütlerini karar alma süreçlerine dâhil ederek uzun vadeli değer yaratımını geliştirmeyi, riskleri azaltmayı ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu geniş kapsamlı yönetim modeli, etik ve sürdürülebilir yatırım fırsatlarının belirlenmesine yardımcı olmakta ve kurumsal dünyada şeffaflığı, hesap verebilirliği ve etik davranışı teşvik etmektedir. Sonuç olarak ÇSY, ekonomik büyüme, sosyal adalet ve çevresel sürdürülebilirliğin birbirini desteklediği dengeli bir yaklaşım yaratarak daha dayanıklı ve katılımcı bir küresel ekonomiye öncülük etmeyi amaçlamaktadır.

Bizi Neler Bekliyor?

Yakında ÇSY ile ilgili AB düzenlemelerinin Türk şirketleri üzerindeki etkilerini görmeyi beklemekteyiz. Türkiye'nin ihracatının yaklaşık %40'ı AB'ye yönelik olduğundan, karbon ayak izi düzenlemeleri üye ülkeler ile iş yapmakta olan Türk ihracatçıların uyumunu zorunlu kılmaktadır. Demir, çelik, alüminyum, çimento, gübre, hidrojen ve enerji gibi çeşitli sektörlerin artan üretim maliyetleriyle karşı karşıya kalması beklenmektedir. Bu nedenle, Türk şirketlerinin maddi kayıplara uğramamak adına öncelikli olarak önümüzdeki iki yıl boyunca ÇSY yönetim modelini daha etkili bir şekilde kendi faaliyetlerine dâhil etmeleri gerekecektir.

Dünya genelinde de iklim değişikliği, sosyal adaletsizlik ve diğer kurumsal yönetim meseleleri gibi zorluklar toplumları ve ekonomileri gitgide daha fazla etkilediği için, ÇSY yönetim modeli kaçınılmaz olarak kurumsal stratejilerin ve yatırım kararlarının merkezinde yer alacaktır. Yapay zekâ, blok zinciri ve büyük veri analitiği gibi ileri teknolojilerin bütünleştirilmesi, ÇSY performansının daha hassas bir şekilde ölçülmesini ve yürütülmesini sağlayarak şeffaflığı ve hesap verebilirliği artıracaktır. Daha katı düzenleyici çerçeveler ve kapsamlı ÇSY raporlaması ve uyumluluğunun zorunlu kılınması sonucunda, şirketler daha sürdürülebilir ve sosyal açıdan daha duyarlı uygulamalar geliştirmeye yönlendirilecektir.

B Avrupa Birliği Ve Türkiye’de Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlamasına İlişkin Yasal Düzenlemeler

Giriş

Avrupa Birliği (AB) tarafından Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında yakın zamanda yürürlüğe konulan “[Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi \(Corporate Sustainability Reporting Directive-CSR\)](#)”, “[Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Özen Yükümlülüğü Direktifi](#)” ([Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive -CSDD](#)) ve [Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları](#) (“[Europe Sustainability Reporting Standarts-ESRS](#)”) ile üye ülkelerde yerleşik ya da birlik dışında diğer ülkelerde mukim belli ölçekteki şirketlere kademeli olarak

uygulanmak üzere zorunlu sürdürülebilirlik raporlaması ve güvence denetimi getirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin Gümrük Birliğine taraf olması ve toplam ihracatının yaklaşık %40’ını AB’ye gerçekleştirmesi sebebi ile Türk şirketlerinin yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinden etkilenmesi kaçınılmazdır. Bu yazıda, AB ve Türkiye’de kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin yasal düzenlemeler ana hatları ile ele alınmaktadır.

1. Avrupa Birliği’nde Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlamasına İlişkin Yasal Düzenlemeler

a) 2022/2464 sayılı “Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi” (Corporate Sustainability Reporting Directive-CSR)

[CSR](#), 16 Aralık 2022 tarihinde AB Resmi Gazetesi’nde yayımlanmış ve 05 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir. CSR ile Avrupa Birliği’nde (“AB”) daha önce yürürlükte olan ve sadece borsada işlem gören şirketleri kapsayan

“Finansal Olmayan Raporlama Direktifi” (Non-Financial Reporting Directive – NFRD) önemli ölçüde revize edilmiş ve sürdürülebilirlik raporlamalarının kapsamı genişletilerek güçlendirilmiştir. AB Üye Devletlerinin CSR

hükümlerini 6 Temmuz 2024 tarihinden itibaren (CSRD'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 18 ay içinde) kendi ulusal kanunlarına dahil etmeleri gerekmektedir.

CSRD, AB nezdinde ticari faaliyetleri olan ve belli kriterleri karşılayan şirketleri, küresel tedarik ve değer zincirindeki kaynak yönlü (downstream) ve yukarı yönlü (upstream) iş ortakları ve paydaşlarını da dikkate alarak ve [çifte önemlilik](#) (double materiality) prensibine göre; 'faaliyetlerinin çevre ve insanlar üzerinde yarattığı' ve 'sosyal ve çevresel konuların, şirketlerin faaliyetleri üzerinde yarattığı', mevcut ve potansiyel etki, risk ve fırsatları tespit etmek, olumsuz etkileri ortadan kaldırmak, potansiyel olumsuz etkileri önlemek, asgari düzeye indirmek ve ESRS standartları doğrultusunda raporlamakla yükümlü tutmaktadır.

Enerji, Altyapı ve Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY)

CSRD, AB'de üye devletlerde merkezi olup, aşağıdaki üç kriterden ikisini karşılayan tüm büyük şirketleri kapsamaktadır:

- i. Net cirosu yıllık 40 milyon Euro'yu aşan şirketler,
- ii. Bilanço toplamı 20 milyon Euro'nun üzerinde olan şirketler,
- iii. Çalışan sayısı (yıllık ortalama) 250'den fazla olan şirketler.

CSRD uygulaması, AB üyesi olmayan 3. ülkelerde merkezi olan ve aşağıdaki kriterleri karşılayan şirketleri de kapsamaktadır:

- i. AB'deki (ardışık olarak birbirini takip eden son iki yılın her birinde) net satışı 150 milyon Euro'dan fazla olan ve AB'de büyük veya sermaye piyasası odaklı bir bağlı şirkete sahip şirketler
- ii. AB sınırları içinde bir önceki yıl net satışları 40 milyon Euro'yu aşan ve merkezi AB dışında olan şirket veya grupların şubeleri.

Ancak yukarıda belirtilen her iki durumda da, şirketlerin veya grupların AB'de, ardışık olarak birbirini takip eden son iki yılın her birinde 150 milyon Euro'dan fazla net satış gerçekleştirmiş olması gerekmektedir.

CSRD'ye tabi, aşağıda belirtilen şirketler için, kademeli olarak sürdürülebilirlik raporlama yapma yükümlülüğü 2024 yılı başından itibaren başlayacak, [ilk raporlar 2025 yılında yayınlanacaktır](#);

- i. 2024 mali yılı itibariyle, hâlihazırda NFRD kapsamında olan şirketler,
- ii. 2025 mali yılı itibariyle büyük şirketler,
- iii. 2026 mali yılı itibariyle borsada işlem gören KOBİ'ler,
- iv. 2028 mali yılı itibariyle AB üyesi olmayan şirketler.

b) 2024/1760 sayılı “Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Özen Yükümlülüğü Direktifi” (Corporate Sustainability Due Diligence Directive -CSDD)

CSDD, 05 Temmuz 2024 tarihinde AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanmış ve 25 Temmuz 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir. AB üye devletleri, CSDD'yi 26 Temmuz 2026'ya kadar iç hukuklarını uyumlandırmak zorundadırlar .

CSDD'ye tabi şirketlerin özen yükümlülüğü kapsamında kendilerinin ve değer zincirlerinde bulunan işletmelerin faaliyetlerinin çevre ve insan haklarına etkisine ilişkin düzenli değerlendirmeler yapma, mevcut olumsuzlukları tespit etme ve giderilmesine yönelik çözümler önermesi gerekmektedir. CSDD'ye tabi şirketlerin iş modellerinin ve stratejilerinin Paris Anlaşması'nın küresel ısınmanın 1.5 °C ile sınırlanması amacına uyumlu olmasını sağlayacak bir plan benimsemelerini gerekmektedir.

CSDD, 26 Temmuz 2027'den yılından kademeli olarak ve aşağıdaki eşik değerler esas alınarak uygulanacaktır;

26 Temmuz 2027'den itibaren:

- i. AB'de yerleşik olup, 26 Temmuz 2027'den önceki son mali yılda 5.000'den fazla istihdamı olan ve dünya çapında net cirosu 1,5 milyar Euro'yu aşan şirketler,
- ii. AB dışında yerleşik olup, 26 Temmuz 2027'en önceki son mali yıldan önceki mali yılda, AB'de net cirosu 1,5 milyar Euro'nun üzerinde olan şirketler.

26 Temmuz 2028'den itibaren:

- i. AB'de yerleşik olup, 26 Temmuz 2028'den önceki son mali yılda 3.000'den fazla istihdamı olan ve dünya çapında net cirosu 900 milyon Euro'nun üzerinde olan şirketler,
- ii. AB dışında yerleşik olup, 26 Temmuz 2028'den önceki son mali yıldan önceki mali

yılda AB'de net cirosu 900 milyon Euro'nun üzerinde olan şirketler.

26 Temmuz 2029'dan itibaren:

- i. AB'de yerleşik olup, yıllık mali tabloların kabul edildiği ya da kabul edilmesi gereken son mali yılda, 1.000'den fazla istihdamı olan ve dünya çapında net cirosu 450 milyon Euro'nun üzerinde olan şirketler veya konsolide mali tablolarına göre bu eşiklere ulaşan şirketler topluluğunun nihai ana şirketi.
- ii. AB'de yerleşik olup, yıllık mali tabloların kabul edildiği ya da kabul edilmesi gereken son mali yılda, dünya çapında 80 milyon Euro'yu aşan net bir ciroya sahip olan ve AB'de 22,5 milyon Euro'yu aşan telif hakkı getirisi sağlayan franchising veya lisans anlaşmalarını, bağımsız bir üçüncü taraf şirketle akdeden şirket veya şirketler topluluğunun nihai ana şirketi.

iii. AB dışında yerleşik olup, son mali yıldan önceki mali yılda AB’de net cirosu 450 milyon Euro’dan fazla olan şirketler veya konsolide mali tablolarına göre bu eşiklere ulaşan şirketler topluluğunun nihai ana şirket,
iv. AB dışında yerleşik olup, son mali yıldan önceki mali yılda, , dünya çapında 80 milyon Euro’yu aşan net bir ciroya sahip olan ve AB’de 22,5 milyon Euro’yu aşan telif hakkı getirisi sağlayan franchising veya lisans anlaşmalarını, bağımsız bir üçüncü taraf şirketle akdeden şirket veya şirketler topluluğunun nihai ana şirketi.

Bununla birlikte, yukarıda belirtilen şirketlerden, AB’de veya AB dışında yerleşik nihai ana şirketin, ana faaliyet konusu operasyonel bağlı ortaklıklarında hisse sahibi olmaksızın ve grup ya da bağlı ortaklıklarından birini veya daha fazlasını etkileyen yönetim, operasyonel

veya mali kararlar almakla meşgul değil ise, CSDD kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirmekten muaf tutulabilir. Bu muafiyet, AB’deki bağlı kuruluşlarından birinin CSDD kapsamındaki yükümlülükleri ana şirket adına yerine getirmek üzere atanması ve bu ana şirketin yetkili denetim makamından gerekli muafiyeti almış olması koşullarına tabidir.

CSDD, yalnızca kapsam kriterlerinin, bu Direktifin iç hukuka aktarılmasına ilişkin kurallara uygun olarak belirlenen ilgili başvuru tarihlerinden önce hem AB hem de üçüncü ülke şirketleri tarafından birbirini takip eden iki mali yıl boyunca karşılanması durumunda uygulanacaktır.

Küçük ve orta ölçekli şirketler (KOBİ) doğrudan kapsamda olmamakla birlikte, CSDD’ye tabi büyük şirketlerin tedarikçisi veya alt sağlayıcısı

olmaları halinde CSDD’nin hükümlerinden etkilenecektir. CSDD’ye tabi olan şirketlerin tedarik ya da değer zincirinde yer alan Türkiye’de yerleşik şirketler de bu düzenlemelerden doğrudan veya dolaylı olarak etkileneceklerdir.

Özen yükümlülüğünü ihlal eden şirketlere (cirolarının %5’ine varabilecek) para cezaları gibi çeşitli yaptırımların uygulanması öngörülmektedir. CSDD’ye uygunluğun kamu ihaleleri ve imtiyazlarının verilmesinde bir kriter olarak nitelendirilebileceği de belirtilmektedir. CSDD’yi ihlal eden şirketlere karşı mağdurların, sendikalara ve sivil toplum örgütleri de dahil olmak üzere, , beş yıl içinde dava açma hakları olacaktır.

c) Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (European Sustainability Reporting Standards-ESRS)

AB Komisyonu tarafından, 31 Temmuz 2023 tarihinde, CSRD'ye tabi tüm şirketler tarafından kullanılmak üzere [Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları \(European Sustainability Reporting Standards-ESRS\)](#) kabul edilmiştir.

[Küresel Raporlama Girişimi \(Global Reporting Initiative \(GRI\)\)](#) ve [Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu \(International Sustainability Standards Board-ISSB\)](#) standartları ile uyumlu olması gözetilerek ESRS kapsamında belirlenen 12 standart iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik ve insan hakları da dahil olmak üzere tüm çevresel, sosyal ve yönetim konularını kapsamaktadır;

- ESRS 1: Genel Gereklilikler
- ESRS 2: Genel Bildirimler (CSRD kapsamındaki tüm şirketler için zorunlu)
- ESRS E1: İklim değişikliği
- ESRS E2: Kirlilik
- ESRS E3: Su ve deniz kaynakları

- ESRS E4: Biyolojik çeşitlilik ve ekosistemler
- ESRS E5: Kaynak kullanımı ve dögüsel ekonomi
- ESRS S1: Şirket çalışanları
- ESRS S2: Değer zincirinde yer alan çalışanlar
- ESRS S3: Etkilenen topluluklar
- ESRS S4: Tüketiciler ve son kullanıcılar
- ESRS G1: İş etiği

ESRS 1 (“Genel Gereklilikler”) ve ESRS 2 (“Genel Bildirimler”), hangi sürdürülebilirlik konusunun ele alındığına bakılmaksızın açıklanması gereken temel bilgileri içermekte iken diğer tüm standartlar ve içerdikleri beyan gereklilikleri bir “önemlilik” değerlendirmesi gerektirmektedir. Şirketlerin “önemlilik” değerlendirmesi, AB Muhasebe Yönergesi’nde (Accounting Directive) belirtilen kurallara uygun dış denetime tabi tutularak, şirketlerin objektif ve adil bir yaklaşım sergilenmesi temin edilecektir.

Örneğin şirketler, “İklim” başlığının önemli bir konu olmadığına karar vererek, bu konuya raporlarında yer vermemeleri halinde, bu kararlarının nedenlerini detaylı bir şekilde açıklamak ve şeffaf bir şekilde paylaşmak zorunda olacaktır.

2. Türkiye’de Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlamasına ilişkin Yasal Düzenlemeler

a) Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun (“TTK”) 88. maddesinde yapılan değişiklikte, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (“KGM”), uygulamada birliği tesis etmek ve sürdürülebilirliğe ilişkin raporlamaların uluslararası alanda geçerliliğini temin etmek amacıyla sürdürülebilirlik raporlama standartlarını ve bu standartların uygulama kapsamını belirlemeye ve yayınlamaya yetkili kılınmıştır. KGM ayrıca, kapsam dâhilindeki şirketler tarafından sunulacak sürdürülebilirlik raporlarının güvenilirliğini sağlamak üzere sürdürülebilirlik güvence denetimi standartlarını yayınlamaya ve CSRD’de öngörülen zorunlu güvence denetimi yapısını tesis ederek bu yapı üzerinde kamu gözetimi yapısı oluşturma yetkilerine de haizdir.

KGK, [Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları’nın \(“TSRS”\)](#) uluslararası dayanağı olarak IFRS bünyesinde oluşturulan ve ISSB tarafından yayımlanan uluslararası standartları (IFRS S1 ve S2) aynen benimsemiştir. TSRS’nin uygulama kapsamını, 29 Aralık 2023 tarih ve 32414 (1.Mükerrer) sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu kurul Kararının 3/1. Maddesinde sayılan işletmeler arasından;

- Aktif toplamı 500 Milyon Türk Lirası,
- Yıllık net satış hasılatı 1 Milyar Türk Lirası,
- Çalışan sayısı 250 kişi

ölçütlerinden en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki raporlama döneminde aşan işletmeler, 01 Ocak 2024 tarihinden itibaren sürdürülebilirlik raporlarını hazırlamakla mükelleftirler.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun düzenleme ve denetimine tabi bankalar, herhangi bir eşik değere tabi olmaksızın zorunlu raporlama kapsamındadırlar. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bünyesinde yer alanlar bankalar ise bu uygulamadan muaf tutulmuştur. Ancak kapsam dışında yer alan işletmeler de gönüllülük esasına göre TSRS’ye uygun raporlama yapabilecektir.

TSRS’de belirtildiği üzere raporlar; (i) Yönetişim, (ii) Strateji, (iii) Risk yönetimi, (iv) Metrikler ve hedefler başlıklı 4 bölümden oluşacaktır.

TSRS 1-Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler’in amacı işletmelerin, genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcıları açısından işletmeye kaynak sağlama kararı verirken faydalı olacak sürdürülebilirlikle ilgili

risklerini ve fırsatlarını açıklamasını zorunlu kılmaktır.

TSRS 2- İklimle İlgili Açıklamalar”ın amacı işletmelerin, -genel amaçlı finansal raporların aslî kullanıcıları açısından işletmeye kaynak sağlama kararı verirken faydalı olacak- iklimle ilgili riskler ve fırsatlara ilişkin bilgileri açıklamasını zorunlu kılmaktır.

Bununla birlikte, Şirketlerin TSRS’leri uyguladığı ilk raporlama döneminde karşılaştırmalı bilgileri sunması zorunlu değildir. Şirketlerin, TSRS’leri uyguladıkları ilk iki yıllık raporlama dönemlerinde Kapsam 3 sera gazı emisyonlarını açıklamaları da zorunlu değildir.

b) Sermaye Piyasası Mevzuatı’na tabi ve Borsa İstanbul A.Ş.’ye kote şirketler yönünden kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması

[Sermaye Piyasası Kurulu’nun \(“SPK”\) II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği’nde \(“Tebliğ”\) 02.10.2020 tarihinde yapılan değişiklik ile “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi” söz konusu Tebliğ kapsamına alınmıştır.](#) Tebliği’n 1/2. maddesinde sayılan ortaklıklar dışındaki şirketler, sürdürülebilirlik ilkelerine tabi olup, bu şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporlamalarında, [“Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”](#) kapsamında açıklamalara yer vermesi gerekmektedir. [“Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”](#) halka açık şirketlerin çevresel, sosyal, kurumsal yönetim çalışmalarını yürütürken açıklamaları beklenen temel ilkeleri içermektedir.

SPK tarafından yayınlanan sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanması gönüllülük esasına dayalıdır. Tebliği’n 8/1. Maddesi gereği, şirketler yıllık faaliyet raporlarında, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına, uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya, bu ilkelere tam olarak uymama dolayısıyla meydana gelen çıkar çatışmalarına ve gelecekte ortaklığın yönetim uygulamalarında söz konusu ilkeler çerçevesinde bir değişiklik yapma planının olup olmadığına ilişkin açıklamalara yer vermek zorundadır. Şirketler, yıllık faaliyet raporlarında ayrıca, sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına, uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya, bu ilkelere tam olarak uymama dolayısıyla çevresel ve sosyal

risk yönetiminde meydana gelen etkilere ilişkin olarak açıklamaya yer vermek ve söz konusu açıklamalarda dönem içerisinde önemli bir değişiklik olması durumunda, ilgili değişikliğe ara dönem faaliyet raporlarında yer vermek zorundadır.

Şirketler, sürdürülebilirlik raporlamasını SPK tarafından 23.06.2022 tarihinde yayınlanan [Sürdürülebilirlik Raporu şablonunu](#) kullanılarak yapmak ve [Kamuyu Aydınlatma Platformu \(KAP\)](#) üzerinden yayınlamak zorundadır.

Ayrıca, Borsa İstanbul tarafından 2014 yılında *‘şirketlerin sürdürülebilirlik politikalarına ilişkin bilgiyi sorumlu yatırımcılara ileten bir platform oluşturmak’* amacıyla hesaplanmaya başlanan [BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde](#) ve 21 Kasım 2022 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlayan [BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksinde](#) gönüllülük esasına dayalı olmakla birlikte, belli kriterleri taşıyan şirketlerin paylarına yer verilmektedir.

C Türkiye Ve Avrupa Birliği'nin Yeşil Dönüşümü: Avrupa Yeşil Mutabakatı Ve Türkiye Yeşil Mutabakat Eylem Planı

Giriş

Avrupa Birliği, iklim değişikliğinin ve çevresel tahribatın önüne geçmek ve 2050 yılına kadar ilk iklim nötr kıta olmak adına Avrupa Yeşil Mutabakatını hazırlayarak kabul etmiştir. Büyük önem arz eden bu öneri paketinde, net sera gazı emisyonunun 2030 yılında %55 oranında azaltılması ve 2050 yılına kadar net sıfır emisyona ulaşılmasına ilişkin hedefler öne çıkmaktadır. Avrupa Birliği ve Avrupa Komisyonu, Yeşil Mutabakatta ifade edilen kilit hedeflerin ve önerilerin “AB’yi modern, kaynaklarını verimli şekilde değerlendiren, rekabetçi bir ekonomiye dönüştürecek” olmasının altını çizmektedir. İlave olarak, Avrupa Birliği ve Avrupa Komisyonu tarafından, söz konusu önerilerin hayata geçmesiyle ekonomik büyümenin kısıtlanmayacağı, aksine “kaynak kullanımının ayrıştırılacağı” belirtilmektedir. Son olarak, bu uygulamalar kişi ve yer sınırlamalı olmayıp herkes ve her yer bakımından uygulama alanı bulacağından atılacak adımların ilgili pazarlarda rekabetin bozulmasına yol açmayacağı öngörülmektedir. İkincil mekanizma ve düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle birlikte Avrupa Yeşil Mutabakat mevzuatının kapsamı da gün geçtikçe genişlemektedir. Avrupa Birliğinin bu yeşil dönüşüm projesine paralel olarak Türkiye’de bu gelişmeleri destekleyecek ve yeşil bir

geleceğe yolculuğu hızlandıracak bir eylem planını kabul etmiştir. Türkiye Yeşil Mutabakat Eylem Planı, esasında, Yeşil Mutabakatın bir uyarlaması olarak ortaya çıkmıştır. Eylem Planı; karbon emisyonlarını sınırlandırarak, yeşil ve dögüsel bir ekonomi inşa ederek, yeşil finans ve güvenli enerji tedariki ile tarımda ve ulaşımda sürdürülebilirliği sağlayarak ve Avrupa Yeşil Mutabakatı konusunda farkındalığı artırarak ilgili pakete tam uyum sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu makale, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Yeşil Mutabakat Eylem Planının yol haritasını ve nihai hedeflerine dair kapsamlı bir bakış oluşturacak bir makale serisinin ilki olup bu içerikte ayrıca Avrupa Birliği ve Türkiye’de tesis edilen yasal çerçevelere değinilecektir. Bu makale serisi ile ilgili sektörlerin geleceğine ışık tutulurken daha yeşil bir geleceğin getireceği fırsatlar ve muhtemel zorluklara değinilecek olup söz konusu öneri paketlerinin kapsamı ve etkileri incelenecektir.

1. Avrupa Yeşil Mutabakatı: Hedefler ve Yol Haritası

İklim bilimcilerin sürekli işaret ettiği ve 2015 Paris Antlaşması'nda belirtildiği üzere, küresel ısınmanın yıkıcı sonuçlarından kaçınmanın tek yolu 1.5°C'lik ısınma eşiğini aşmamak ve küresel ısınmayı sanayi öncesi devirdeki ortalama sıcaklıkların en fazla 1.5°C üzerinde tutmaktır. Bu konudaki uluslararası gündeme paralel olarak, 2019 yılında kabul edilen Avrupa Yeşil Mutabakatı ("AYB") öncesinde de Avrupa Birliği ("AB") iddialı hedefler öngörmüş olmakla birlikte, yol haritası ve nihai hedefler bu kadar net bir şekilde tanımlanmamıştı. Bununla birlikte, AYB'nin yürürlüğe konması, 55'e Uyum Paketi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı gibi ikincil birtakım öneri ve politikaların kabul edilmesiyle nihai hedef, 2050 yılına kadar net sıfır veya dengeli bir emisyon bütçesi ile ilk iklim-nötr kıta olmak şeklinde somutlaştırılmıştır. AB, bu nihai hedefe ulaşmak için bir ara hedef belirleyerek 2030 yılına kadar emisyon seviyesini

1990 seviyesine kıyasla %55 oranında azaltmayı amaçlamaktadır.

Bu hedefler doğrultusunda AB, enerji dönüşümü, döngüsel ekonominin güçlendirilmesi, biyoçeşitliliğin korunması ve kirliliğin sona erdirilmesi konuları etrafında şekillenen 30 yıllık bir eylem planı hazırlamış ve onaylamıştır. 2019 yılı itibariyle AB ve Avrupa Komisyonu, gelecekteki eylemler için büyük ölçekli hedefler ve çerçeve politikalar belirlemiştir. Ara hedeflere ulaşmak adına, böylesine maliyetli bir geçişin finansmanına ilişkin de çeşitli eylem planları yapılmıştır. Yapılan ilk analizlerde, nihai hedefe ulaşmak için yılda 260 milyar Euro tutarında yeni yatırım yapılması gerektiği öngörülmüştür. Ancak bu tahminler COVID-19 salgını ve Ukrayna'daki savaş sonrasında geçerliliğini koruyamamıştır. Nitekim AB, yavaşlamakta olan Avrupa ekonomisine finansman sağlamak ve

özellikle Ukrayna'daki savaştan kaynaklanan arz şokunun neden olduğu enerji krizine karşılık olarak, Avrupa için uygun maliyetli, güvenli ve sürdürülebilir enerji üretmek amacıyla, ek stratejiler ve eylem planları geliştirmiştir. Bu öneriler, aynı zamanda AYB'ye atıfların yanında AYB'nin nihai amacı ve çerçevesine uyum sağlamak için hedefler içermektedir. AB, AYB'nin finansmanını sağlamanın dışında Döngüsel Ekonomi için bir eylem planı ve Sıfır Kirlilik Eylem Planını yürürlüğe koymuş, Çiftlikten Çatala Stratejisi ve 2030 Biyoçeşitlilik Stratejisini kabul etmiş ve AB kaynaklı ormansızlaşma ve orman tahribatını engellemek için yeni bir düzenleme, Ambalaj ve Ambalaj Atıklarına ilişkin AB mevzuatı ile Sürdürülebilir Ürünler için Eko-tasarım Yönetmeliği'nde tadiller önermiştir.

Avrupa İklim Yasası uyarınca AB'nin en önemli taahhütlerinden biri 55'e Uyum Paketi'dir. 2021 yılında bir büyüme ve finansman stratejisi olarak tasarlanan ve uygulanmaya başlanan 55'e Uyum Paketi, temel olarak yenilikçi düşük emisyonlu teknolojiler geliştirerek ve yeşil endüstrilere uygun yeni istihdam sağlayarak yeşil ekonomiyi canlandıracak unsurlar içermekte ve 2030 yılına kadar emisyonları %55 oranında azaltarak ara hedefi tutturmayı amaçlamaktadır. 55'e Uyum Paketi, iklim değişikliğinin geri döndürülemez yıkıcı etkileriyle mücadele kapsamında yeşil hedeflere ulaşmak için üç mekanizma içermektedir. Bu mekanizmalar şöyle sıralanabilir: (i) ESG Quarterly'nin bir sonraki sayısında ayrıntılı olarak ele alınacak olan- AB Emisyon Ticaret Sistemi, (ii) Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ve (iii) sürdürülebilir havacılık yakıtlarının üretimini ve kullanımını

artırmayı öneren ReFuel EU. Uyum Paketinde ayrıca tarım, ormancılık, yenilenebilir enerji, ulaştırma, denizcilik ve perakende sektörlerine yönelik bir dizi öneri de yer almaktadır.

Tüm bu adımlar birlikte değerlendirildiğinde, 2050'ye giden yolun uzun olduğu ve nihai hedefe ulaşmak için önerilerin uygulanmasını sağlayacak etraflıca planlar ve bağlayıcı gerekliliklere büyük olasılıkla ihtiyaç olacağı söylenebilir. Öte yandan çalışmalar, küresel ısınmanın etkilerinin düşük gelirli haneler ve ülkeler üzerinde daha ağır olduğunu göstermektedir. Bu nedenle AYB ile tamamlayıcı mevzuat ve politikaların söz konusu endişelere karşı koruyucu önlemler ve düzenlemeler içermesi beklenmektedir.

2. Türkiye Yeşil Mutabakat Eylem Planı: Hedefler ve Girişimler

Türkiye'nin gümrük birliği dolayısıyla AB değer zincirine entegre olması ve bu nedenle AB'nin belirlediği hedeflerin Türk ekonomisi üzerinde etkilerinin kaçınılmazlığı nedeniyle Ticaret Bakanlığı, AYB tarafından ortaya konan politika araçlarını takip etmektedir. Türkiye, Paris Anlaşması'nı imzalaması akabinde 2053 yılında net sıfır hedefine uyum sağlama taahhüdünde de bulunmuştur. İlaveten, Türkiye, AYB'ye uyum sağlamak üzere araştırmalar yürütmek üzere bir çalışma grubu kurmuş, yurt içindeki birçok kurumdan katkı alarak bir eylem planı oluşturmuş ve Türkiye Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nı ("**Türkiye Eylem Planı**") 2021 yılında Resmi Gazete'de yayımlamıştır.

Türkiye Eylem Planı, AB'nin öncelikleri ve önerileri doğrultusunda, (i) Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması, (ii) Yeşil Döngüsel Ekonomi, (iii) Yeşil Finans, (iv) Temiz, Ekonomik

ve Güvenli Enerji Arzı, (v) Sürdürülebilir Tarım, (vi) Sürdürülebilir ve Akıllı Ulaşım, (vii) İklim Değişikliği ile Mücadele, (viii) Diplomasi, (ix) Eğitim ve Farkındalık başlıkları altında AYB'nin gerekliliklerini yerine getirmek için uygulanması gereken 81 eylemi içermektedir. Çalışma grubu, Türkiye Eylem Planı'nda yer alan hedef ve eylemlere ulaşmak için Ticaret Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmalarını sürdürmekte ve AB'deki gelişmeleri yakından takip etmektedir. Ayrıca çalışma grubu bünyesinde çelik, alüminyum, çimento, tekstil, perakende ve inşaat dâhil olmak üzere belirli sektörlerdeki AYB gereksinimleri konusunda uzmanlaşmış alt çalışma grupları oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra, Türkiye Eylem Planı'nda doğrudan yer almamasına rağmen, yeşil dönüşüm kapsamında eğitim ihtiyacına ve sosyaletkilere yönelik yeni alt çalışma gruplarının kurulması da çalışma grubunun gündeminde yer almaktadır. Türkiye, kısa bir süre önce

yayımlanan kanun tasarısı ve yönetmeliklerle, sınırda karbon düzenleme mekanizması yoluyla Türkiye'den yapılan ihracata yönelik karbon fiyatlandırmasına karşı Türk sanayisini korumak adına bir emisyon ticareti sistemi getirileceğinin de sinyallerini de vermiştir. Dahası, 26 Temmuz 2024 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Yeşil Dönüşüm Destek Programı Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ ile Türkiye daha yeşil bir gelecek için niyetini ortaya koymuş ve döngüsel ekonomiye uyumlu, doğal kaynakları koruyan, iklim ve sürdürülebilirlik hedeflerine katkı sağlayan, kaynakları verimli kullanan ve düşük karbonlu üretimi hedefleyen yatırımları çekmek amacıyla yürütülecek olan programın usul ve esaslarını belirlemiştir. Türkiye'nin bu hedef doğrultusunda yeni yasal düzenlemeleri de hayata geçirmesi beklenmektedir.

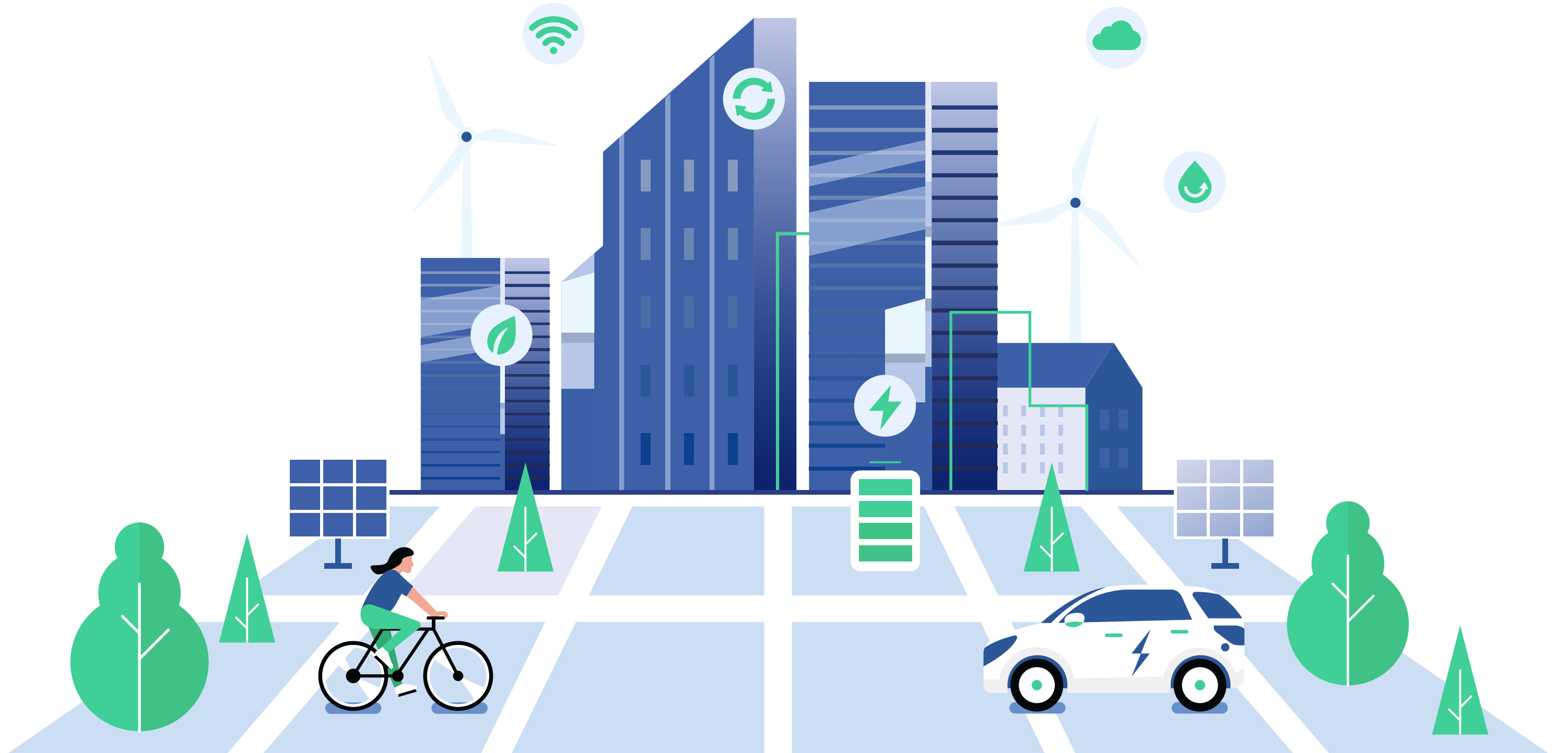

İklim bilimcilerin ısrarla vurguladığı üzere Türkiye, iklim değişikliğinden en çok etkilenecek ülkeler arasındadır. Dolayısıyla, gümrük rejimi ve jeopolitik konumu nedeniyle uluslararası ticarete stratejik öneme sahip olan bir oyuncu olan Türkiye'nin, önümüzdeki dönemde ortaya çıkacak çevresel felaketlerden korunmak için etkinbir iklim diplomasisi yürüterek diğer ülkeleri küresel emisyonları azaltmaya zorlayacak adımlar atması büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin böyle bir ilerleme kaydedebilmesi için net-sıfır karbon yolculuğunda kararlı olması gerekmektedir. Bununla birlikte, AB dışındaki ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadele konusunda net-sıfır taahhüdünde bulunmuş olmaları, uluslararası ticaretin dinamiklerini

temelden değiştirecek yeni karbon rejimlerinin ve diğer yasal düzenlemelerin habercisidir. Bu nedenle, tüm ilgili taraflar Türkiye'nin yeşil dönüşüm projesindeki gelişmeleri yakından takip etmelidir.

D Türkiye Emisyon Ticareti Sistemi Kuruyor

Giriş

Türkiye, [Paris Anlaşması](#) kapsamındaki İlk Ulusal Katkı Beyanı uyarınca 2053 yılına kadar net sıfır emisyona ulaşmayı hedeflemektedir. Bu amaçla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (“**Bakanlık**”) [İklim Değişikliği Kanunu Taslağı](#) (“**Kanun Taslağı**”) üzerinde çalışmaya başladı. Türkiye’de, [Kanun Taslağı’nın 2024 yılında yürürlüğe girmesi](#) bekleniyor.

Bu makalede, öncelikle Kanun Taslağı’nın genel yapısını açıklayacak, ardından kanunun getirdiği temel yenilik olan Türk emisyon ticareti sistemini (“**ETS**”) Avrupa’daki muadili ile karşılaştırmalı bir şekilde inceleyeceğiz. Son olarak, Türk ETS’si ile Avrupa Birliği’nin (“**AB**”) Karbon Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması (“**SKDM**”) arasındaki ilişkiyi irdeleyeceğiz.

1. Kanun Taslağı’na Genel Bir Bakış

Kanun Taslağı, iklim değişikliği ile mücadeleye ilişkin genel ilkeleri ortaya koyarak başlamaktadır. Bu ilkeler arasında özellikle adil geçiş terimi, Türk mevzuatına ilk defa girmesinden ötürü dikkat çekicidir. Kanun Taslağı, adil geçişi “İklim değişikliğiyle mücadelede belirlenen hedefler gerçekleştirilirken işsizlik ve ekonomik dalgalanmaların önlenmesi amacıyla kırılgan gruplar öncelikli olmak üzere kimsenin geride bırakılmadığı ve yeşil iş olanaklarının sağlandığı politikayı,” olarak tanımlamıştır. Bu terim, AB’nin Yeşil Mutabakat hedefleri ile uyumluluk gayesi taşıyor gibi görünmektedir. Bu bakımdan, [“Brüksel Etkisi”](#) olarak adlandırılan durumun bir yansımasıdır.

Kanun Taslağı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve diğer kamu kurumlarına enerji verimli binalar inşa edilmesi, döngüsel ekonomi ilkelerinin uygulanması ve tarımda sera gazı emisyonlarının azaltılması için gerekli çalışmaların yapılması gibi çeşitli yükümlülükler getirmektedir. Ancak bu yükümlülükler oldukça genel şekilde ifade edilmiş ve yükümlülüklerin ne zamana kadar

yerine getirilmesi gerektiği net şekilde düzenlenmemiştir. Sınırları net şekilde çizilmiş, rakamsal hedeflere bağlanmış yükümlülükler, sivil toplumun, kamu kurumlarının yükümlülüklerini ne ölçüde yerine getirdiğini daha iyi takip etmesini sağlayabilirdi.

2. Türk Emisyon Ticareti Sistemi

Bakanlık, Dünya Bankası’nın yardımıyla yürüttüğü [Karbon Piyasalarına Hazırlık Ortaklığı Projesi](#) kapsamında, Türkiye için en uygun karbon fiyatlandırma mekanizmasının ETS olduğuna karar vermiştir. Bu sebeple, Kanun Taslağı ile bir Türk ETS’si kurulmasını öngörülmektedir. Türk ETS’sinin Avrupa’daki muadili gibi işlemesi planlanmaktadır. Bu doğrultuda, kapsam dahilindeki şirketler, sera gazı emisyonlarını karşılamak için yeterli miktarda tahsisat bulundurmamak zorunda olacaklardır. Tahsisatlar ücretsiz devlet tahsisi, açık artırma süreci veya diğer piyasa oyuncularıyla ticaret yöntemleriyle elde edilebilir. Daha fazla emisyon, daha fazla tahsisat gerektiği anlamına gelir ki bu da şirketler için daha fazla maliyet demektir. Bu nedenle ETS, şirketleri emisyonlarını azaltmaya teşvik etmektedir.

Kanun Taslağı, bir ceza sistemi de öngörmektedir. Başlıca cezalar şunlardır:

- Sera gazı emisyon izni almadan faaliyet gösteren veya süresi biten veya iptal edilen emisyon izni ile faaliyetlerine devam edenlerden; doğrulanmış yıllık emisyon raporu bulunan işletmelere en son raporda yer alan her bir karbondioksit eşdeğeri emisyon miktarı başına 10 TL, doğrulanmış yıllık emisyon raporu bulunmayan işletmelere ise 100.000 Türk Lirasından 5.000.000 Türk Lirasına kadar idari para cezası verileceği düzenlenmiştir.
- Emisyon Ticaret Sistemine ilişkin yasaklara veya sınırlamalara aykırı olarak yeterli miktarda tahsisat tesliminde bulunmayanlara, teslim edilmeyen her bir tahsisat için sera gazı emisyon raporunun ait olduğu yılın en son iş gününe ait tahsisat fiyatının 2 katı karşılığında denk gelecek şekilde idari para cezası uygulanacaktır.

Kanun Taslağı, idari para cezalarının daha düşük oranda uygulanacağı bir geçiş dönemi öngörmektedir. Geçiş döneminin süresine Bakanlığa bağlı İklim Değişikliği Başkanlığı (“**Başkanlık**”) karar verecektir. Başkanlık, ayrıca ETS kapsamına alınacak sektörlerle de karar

verecektir. Bunun dışında, normalde ETS kapsamında faaliyet göstermenin bir ön şartı olan sera gazı emisyon izni, Kanun Taslağı’nın yürürlüğe girmesinin ardından üç yıl boyunca aranmayacaktır.

Ticaret Bakanlığı ve Bakanlık da dahil olmak üzere çeşitli bakanlıkların temsilcilerinden oluşan Karbon Piyasası Kurulu adlı yeni bir idari organ, emisyon üst sınırlarına ve ücretsiz tahsisatların dağıtımına karar verecektir. Başkanlık, ETS’yi geliştirecek ve düzenleyecektir. Sermaye Piyasası Kurulu ise karbon piyasasını izleyecek ve dolandırıcılık ve piyasa suiistimaline karşı tedbirler uygulayacaktır.

3. Türk ETS’si ve SKDM Arasındaki İlişki

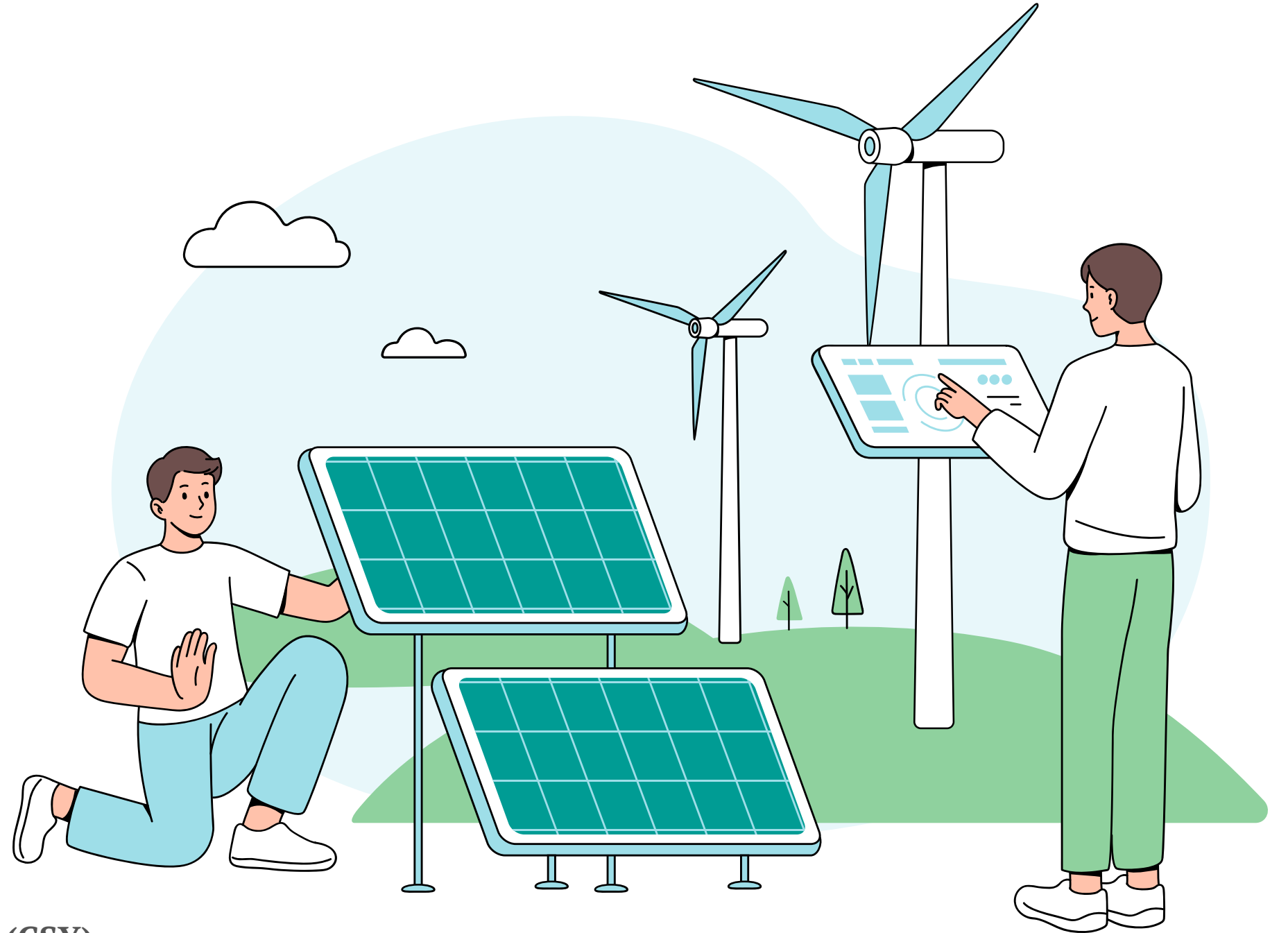
İklim değişikliğinin küresel bir sorun olduğunu kabul eden AB, [karbon kaçağını](#) önlemek amacıyla SKDM’yi uygulamaya koymuştur. 2026 yılından itibaren AB’nin çimento, demir-çelik, alüminyum, gübre, elektrik ve hidrojen ithalatçıları, AB ETS tahsisatlarının haftalık ortalama ihale fiyatları üzerinden SKDM sertifikası satın almak zorunda olacaktır.

AB’nin Türkiye’nin en büyük ihracat ortağı olduğu göz önüne alınırsa SKDM, Türk ihracatçıları derinden etkileyecektir. [Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası \(EBRD\) ve Bakanlık ortaklığı ile hazırlanan rapora](#) göre, 2032 yılına kadar SKDM’nin Türk ihracatçılarına maliyeti yıllık 2,5 milyar Euro’ya kadar çıkabilir. Ancak, Türksanayisi için durum tamamen ümitsiz değil. Zira aynı raporda AB ETS ile bağlantılı veya bağlantısız bir Türk ETS’sinin kurulması ve Türkiye ile AB elektrik piyasalarının entegrasyonu gibi potansiyel çözümler de irdelenmektedir. Rapor, SKDM’den tam muafiyetin ancak AB ETS ile bağlantılı bir Türk ETS’sinin kurulması veya Türk ve AB elektrik piyasalarının entegre edilmesi halinde mümkün olabileceği sonucuna varmaktadır.

Ancak, belirtmek gerekir ki yüksek uyum eşiği nedeniyle bağlantı girişimleri geçmişte zor ve uzun süreçler olmuştur. Kayda değer bir örnek olarak [İsviçre ETS’sinin AB ETS’si ile bağlantısının](#) yaklaşık 10 yıl sürmesi gösterilebilir. En azından, bir karbon vergisi veya yerel bir ETS kapsamındaki ithalatçılar, SKDM sertifikası satın alırken indirimli bir fiyat almaya hak kazanabilirler. Bu sebeple, bağlantılı olmayan bir Türk ETS’si dahi Türk ihracatçılarının indirimli SKDM sertifikaları almasına yardımcı olabilir.

Sonuç

Kanun Taslağı, Türkiye'nin net sıfır emisyon hedefine ulaşmak kadar, SKDM'nin Türk sanayisi üzerindeki etkilerini hafifletmeyi amaçlıyor gibi görünmektedir. AB, Türkiye'yi AB'ye çok benzer bir ETS kurmaya sevk etmek için ortak pazarının gücünü başarılı bir şekilde kullanmıştır. Brüksel Etkisi, açıkça iş başındadır. Bu durumun, dünyamızı iklim değişikliğine karşı koruyacağı umuduna sahibiz. AB'ye ihracat yapsın ya da yapmasın, tüm Türk şirketleri ETS'nin getireceği ek maliyetler için hazırlık yapmaya başlamalıdır.

E Elektrikli
Araç Şarj
İstasyonlarına
İlişkin
Yönetmelikler:
Karşılaştırmalı
Bir Analiz

Giriş

Türkiye 2053 yılına kadar net sıfır karbon emisyonu hedefini açıkladı. Bu dönüşüm, günlük hayatımızın kilit bir bileşeni olan ulaşımı da içeriyor. Bu amaçla Türkiye, elektrikli araçların birincil ulaşım aracı olarak benimsenmesi yönündeki çabalarını hızlandırabilmek için elektrikli araç şarj altyapısını yaygınlaştırması gerekmektedir. Türkiye bir dizi mevzuatı kabul etmiş ve önceki mevzuatlara önemli hükümler eklemiştir: [6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu](#), [2 Nisan 2022 tarihli ve 31797 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Şarj Hizmeti Yönetmeliği](#), [22 Şubat 2018 tarihli ve 30340 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Otopark Yönetmeliği](#), [3 Temmuz 2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği](#).

Bu makale, öncelikle Türkiye’deki mevcut elektrikli araç pazarını ve son ticaret önlemleri karşısında pazarda karşılaşılan zorlukları kısaca ele alacaktır. Daha sonra elektrikli araç şarj mevzuatına ilişkin Avrupa Birliği’ndeki son hukuki gelişmeler olan 24 Nisan 2024 tarihinde revize edilen Binalarda Enerji Performansı Direktifi, 13 Eylül 2023 tarihinde revize edilen Alternatif Yakıtlar

Altyapı Yönetmeliği, 18 Ekim 2023 tarihinde revize edilen Yenilenebilir Enerji Direktifi II’yi inceleyecektir.

Bu makale, Avrupa Birliği ve Türkiye’deki elektrikli araç şarj mevzuatı için karşılaştırmalı bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Bu makale, iki bölümlük bir dizinin parçasıdır.

1. Türkiye’de Elektrikli Araç Pazarı: Zorluklar ve Fırsatlar

Türkiye, Paris Anlaşması için Birinci Ulusal Katkı Beyanı’nda [net sıfır karbon emisyonuna ulaşma taahhüdünde](#) bulundu. Bu taahhüde uygun olarak Türkiye, elektrikli araçları iklim ve enerji dönüşümünün temel taşlarından biri haline getirdi. Bu yazıda öncelikle Türkiye’deki elektrikli araç üretim yatırımlarından ve genel olarak elektrikli araç pazarlarından bahsedeceğiz. İkinci olarak, Ticaret Bakanlığı’nın (“**Bakanlık**”) yakın zamanda kabul ettiği ticaret önlemleri ve bunların elektrikli araç piyasaları üzerindeki etkilerine değineceğiz. Son olarak, Türkiye’deki elektrikli araç şarj sektöründen bahsedeceğiz.

a) Türkiye’de Elektrikli Araç Yatırımları ve Piyasası

[2020 yılında Türkiye’nin Otomobili Girişim Grubu \(“TOGG”\), Çinli bir batarya üretim şirketi olan Farasis Energy ile işbirliğini duyurdu.](#) Bu ortaklık, Uluslararası Enerji Ajansı’nın (“IEA”) [Küresel Elektrikli Araç Görünümü 2024 Raporu’nda](#) TOGG ve Farasis Enerji’yi elektrikli araç ve batarya üreticilerinin yakın ve karşılıklı fayda sağlayan işbirliğine örnek olarak göstermesiyle küresel çapta dikkat çekti. Bu raporda IEA, elektrikli araç bataryalarının başka bir sektöre aktarılamayacağını ve sadece elektrikli araçlarda kullanılabileceğini, dolayısıyla bu sektöre yapılacak fazladan yatırımın, kapasite fazlası sorununa yol açabileceğini vurguladı. Söz konusu ortak girişim, Farasis Enerji’ye pazar sağlarken Türkiye’de güçlü bir tedarik zinciri kurmak için gerekli olan pil teknolojisini üreticinin yanı başında geliştirme fırsatı veriyor.

Pazardaki önemli bir gelişme, Temmuz ayı başında çok sayıda medya kuruluşunun [Çinli elektrikli araç üreticisi BYD’nin Türkiye’de yeni bir elektrikli araç üretim fabrikası kurmak için 1 milyar ABD Doları yatırım yapmayı](#)

[planladığını duyurması](#) oldu. [BYD, 2023 yılının sonlarında Tesla’yı geçerek dünyanın en büyük elektrikli araç satıcısı haline gelmişti.](#) Bu dev yatırım, Çin’de yalnızca 20 elektrikli araç üreticisinin %1’den fazla iç pazar payı elde edebildiği fiyat savaşının ardından geldi. Bu fiyat savaşı, Avrupa Birliği’nin Çin’den gelen elektrikli araçlarına karşı uyguladığı son ticaret politikası önlemleri ile birleşince Çinli üreticiler yeni pazar arayışına girişti. Buna istinaden Türkiye’de kurulması planlanan tesisin açılması, Çinli üreticilerin, gümrük birliği sayesinde Avrupa pazarlarına daha kolay erişimini imkan tanıyacak gibi gözüküyor.

Türkiye elektrikli araç pazarı 2021’den 2024’e kadar ciddi bir büyüme gösterdi ve bu büyümenin teşvikler, altyapıdaki gelişmeler ve yerli üretime yönelik yeni yatırımlarla devam edeceği öngörülüyor. [Türkiye’de elektrikli araç satışları, 2024 yılının ilk yarısında yıllık bazda %233,1 artarak 35.600 elektrikli araç satıldı.](#) 2024 Küresel Elektrikli Araç Görünümü Raporu’na göre Türkiye, elektrikli araç satışında Asya hariç ilk sırada yer alırken, Türkiye’yi Fransa, Hollanda, İtalya ve İspanya takip ediyor. Elektrikli araç pazarı, sadece binek araçları değil aynı zamanda ağır hizmet araçlarını da içeriyor. Bu araçların pazar payı henüz çok düşük olsa da Türkiye, Sıfır Emisyonlu Orta

ve Ağır Hizmet Araçlarına İlişkin Küresel Mutabakat'ı ("Küresel Mutabakat") imzaladı ve altyapısını oluşturdu. [Küresel Mutabakat'a taraf olan devletler, 2040 yılında %100, 2030 yılında ise %30 sıfır emisyonlu araç satışına ulaşmayı taahhüt etti.](#) Bu, Türkiye'nin elektrikli kamyon satışlarını da artırmayı taahhüt ettiği anlamına geliyor.

2. Türkiye'de Elektrikli Araçlara Karşı Alınan Ticari Önlemler

a) Elektrikli Araç İthalatına Getirilen Kısıtlamalar

Elektrikli araç ithalatına yönelik sınırlayıcı bir düzenleme, Bakanlık'ın 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 31 Aralık 2023 tarihinde elektrikli araç ithalatına kısıtlama getirmesiydi. Bu kısıtlama, [AB'nin Çin'den elektrikli araç ithalatını durdurması ya da yeni vergi yükümlülükleri getirmesine dair tartışmaların](#) ve TOGG tarafından üretilen yerli elektrikli aracın satışına başlanmasının ardından kabul edildi. Kısıtlama, AB'den ve Türkiye'nin serbest ticaret anlaşması olan ülkelere ithal edilenler hariç olmak üzere tüm elektrikli araç ithalatını kapsıyor. [Bakanlık, kısıtlamaların birincil nedeni](#)

[olarak tüketicinin korunmasını gösterdi.](#) Ancak bazı elektrikli araç ithalatçıları yeni kısıtlamaları "[elektrikli araç ithalatçıları cezalandırmak](#)" olarak yorumladı.

b) Imposing Additional Duties on EVs.

[İkinci darbe, 8 Haziran 2024 tarihinde Türkiye'nin Çin menşeli içten yanmalı motorlu ve hibrit binek otomobillere, hangisi daha yüksekse, kalem başına ya %40 ad valorem \(değer esaslı\) ya da 7.000 ABD Doları tutarında ek vergi uygulayacağını duyurmasıyla geldi. Ek vergiler, 8 Temmuz 2024 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu tedbir, Çin'den yapılan otomobil ithalatının son bir yıl içerisinde dört kat artmasının hemen ardından alındı.](#) Bu durum, Türkiye'de hibrit binek otomobil pazarında yer alan Çinli üreticileri ciddi şekilde etkileyebilir. Ancak ek vergiler için önemli bir muafiyet söz konusu: [Türkiye'de yatırım yapan şirketler](#), bu ek vergilere tabi olmayacak. Bu muafiyet, Türkiye'nin ülkeye doğrudan yabancı yatırımı artırma hedefiyle de uyumlu görünüyor.

c) Türkiye’de Elektrikli Araç Şarj Endüstrisi

Batarya üretimi gibi, elektrikli araç şarjı da elektrikli araç endüstrisini ayakta tutmak için hayati bir sektördür. Elektrikli araç şarj istasyonlarının yaygınlaştırılması ve güçlü bir elektrikli araç şarj altyapısının kurulması, net sıfır karbon emisyonlu bir Türkiye için gerekli sonraki adımları oluşturuyor. [Elektrikli araç şarj altyapısının genişletilmesi, Türkiye için özellikle önemli, çünkü nüfusun çoğunluğu şarj ünitesine özel erişimi olmayan apartman dairelerinde yaşıyor. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’na \(“EPDK”\) göre, 1 Nisan 2024 itibariyle Türkiye’de 17.233 şarj istasyonu bulunmaktadır. Türkiye’deki elektrikli araçların şarj noktalarına oranı, Avrupa ortalaması olan 13,75’e kıyasla 5,4’tür. Bu oran, Türkiye’nin e-mobilite ekosisteminde şarja erişim açısından iyi bir performans sergilediğini gösteriyor.](#)

Hızlı büyümeye rağmen, elektrikli araç şarj istasyonu operatörleri ve şarj ağı operatörleri ülke genelinde elektrik şebekesiyle ilgili bağlantı ve güvenilirlik sorunlarıyla karşı karşıya. Bu nedenle elektrikli araç şarj istasyonları, yatırım

bölgesindeki gelişmişlik düzeyiyle ters orantılı olarak ve kademeli şekilde artan teşviklerle destekleniyor. Bu teşvikler, (i) gümrük vergisi muafiyeti, (ii) KDV muafiyeti, (iii) kurumlar vergisi indirimi, (iv) sigorta primi işveren hissesi desteği, (v) yatırım arazisi tahsisi, (vi) faiz ödeme desteği, (vii) gelir vergisi stopajı desteğini kapsamaktadır.

Türkiye’de elektrikli araç şarj istasyonlarının erişilebilirliğini kolaylaştıran çeşitli politikalar da mevcut. Öncelikle, tüm şarj hizmetleri yalnızca birim enerji maliyetine (TL/kWh) dayalı olarak fiyatlandırılmakta ve ek ücretler ortadan kaldırılmaktadır. Bu standartlaştırılmış fiyatlandırma yaklaşımı, piyasanın şeffaflığına ve gelişimine katkıda bulundu. İkinci olarak [EPDK, kullanıcıların mevcut şarj istasyonlarını bulmasına ve değerlendirmesine, şarj istasyonu türlerini ve güç seviyelerini görüntülemesine, hizmet kullanılabilirliğini kontrol etmesine ve gerçek zamanlı fiyatlandırmayı izlemesine olanak tanıyan Şarj@TR mobil uygulamasını kullanıma sundu.](#)

İleriye bakıldığında, demografik ve pazar büyüme faktörlerine dayanan tahminler, önümüzdeki yıllarda hem elektrikli araçların yaygınlaşacağını, hem de şarj altyapısının genişlemeye devam edeceğini gösteriyor.

Türkiye, ülke genelinde elektrikli araç şarj ağlarının yaygınlaşmasını hızlandırmak için politikalar ve yeni hukuki düzenlemeler geliştiriyor.

Daha fazla bilgi ve sorularınız için:

Ortaklar

Ümit Hergüner

Deniz Tuncel

Zeynep Tor

Kıdemli Avukatlar / Danışmanlar

Zaman Özer

Türkay Avanaş

Katkıda Bulunanlar

Destina Bilimli, Zeynep Yerebasmaz, İrem Sare Uzunal

Enerji, Altyapı ve Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY)

Büyükdere Caddesi 199, Levent 34394 ISTANBUL
Telefon: (90) 212 310 18 00 Fax: (90) 212 310 18 99

<http://www.herguner.av.tr>

- © 2024 Hergüner Bilgen Üçer Avukatlık Ortaklığı

-Hergüner Bilgen Üçer Türk ve yabancı müvekkillere hukukun her alanında hizmet veren bir avukatlık ortaklığıdır. Bu bülten Türkiye'de hukuk alanındaki gelişmeleri paylaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Bülten belli olay ve durumlara yönelik bir hukuki bir görüş veya yönlendirme olarak düşünülmemelidir ve içeriği yalnızca bilgi amaçlıdır. Özel sorular ve sorunlar bakımından hukuki danışman görüşü alınmalıdır.